

Lázár Marcell Péter²⁴ – Lipták Katalin²⁵

**Magyarország menekültügyi helyzete –
Kérdőíves felmérés Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei lakosok körében**

Az Európai Unió fontosnak tartja, hogy a beérkező migránsok, menekültek munkát találjanak és beilleszkedjenek a társadalomba. A fogadó országok számára hosszú távon a magasan és az alacsonyán képzett migráns, illetve menekült munkavállalók előnyökkel járnak. A magasan képzettek szakértelmet biztosítanak a fogadó ország számára, míg az alacsonyán képzettek képesek azokat az alapvető foglalkozásokat betölteni, amelyeket már a helyi lakosok már nem végeznek el. A migrációs folyamatok és a menekülthullámok számos társadalmi hatással bírnak. A különböző népcsoportok közötti kulturális csere kifejezetten előnyösnek tekinthető, viszont konfliktushelyzetekben inkább a negatív következmények kapnak nagyobb hangsúlyt. Politikai aspektusát tekintve jellemzően megnövekszik a nacionalizmus azokban az országokban, ahol nagy számban fogadnak menekülteket és migránsokat. Számos területen a helyi lakosság attól fél, hogy elveszíti a munkáját a menekültek miatt és erős idegengyűlölet alakult ki, amely növelte a migránsokkal szembeni társadalmi feszültséget. A tanulmányban a magyarországi helyzetet ismertetjük és egy kérdőíves felmérés segítségével a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében élő lakosság véleményét is megkérdeztük.

Kulcsszavak: migráció, menekültek, Magyarország

Jel-kód: F22

**The situation of refugees in Hungary -
Questionnaire survey among residents of Borsod-Abaúj-Zemplén county**

The European Union considers it important that incoming migrants and refugees find work and integrate into society. In the long term, host countries benefit from highly and low-skilled migrant and refugee workers. The highly skilled provide skills to the host country, while the low-skilled are able to fill basic occupations that are no longer performed by local residents. Migration processes and refugee flows have a wide range of social impacts. Cultural exchanges between different ethnic groups can be seen as highly beneficial, but in conflict situations the negative consequences tend to be more pronounced. On the political side, nationalism tends to increase in countries hosting large numbers of refugees and migrants. In many areas, local populations fear losing their jobs to refugees and strong xenophobia has developed, which has increased social tensions against migrants. In this study, we describe the situation in Hungary and, through a questionnaire survey, we also asked the opinion of the population living in the Borsod-Abaúj-Zemplén county.

Keywords: migration, refugees, Hungary

Jel code: F22

<https://doi.org/10.32976/stratfuz.2025.9>

Bevezetés

A 2004. évi Európai Uniós csatlakozás óta a magyar migrációs és menekültügyi szabályozás általános kontextusáról elmondható, hogy háromszintű, a tisztán belső jogi eredetű normákon túl

²⁴ egyetemi hallgató, Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar lazarmarci009@gmail.com A tanulmány a „Menekültügyi kérdések és kihívások két Európai Uniós tagállamban” című 2024. novemberében leadott és bemutatott TDK dolgozat alapján készült. TDK kézirtat lezárása: 2024. október, jelen tanulmány kéziratának lezárása: 2025. április.

²⁵ egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar katalin.liptak@uni-miskolc.hu

hazánk nemzetközi jogi kötelezettségei, továbbá a vonatkozó Európai Uniói közösségi jog alkotja és alakítja. Ezek szimbiózisa nem csak kívánatos, de a Magyarországot kötelező nemzetközi jogi normák, az EU jog, illetve a hazai jog összhangja kulcsfontosságú. Abból kifolyólag, hogy ma már mennyiségében és leginkább részletekbe menően az EU-s jog szabályozza a vízumpolitikával, határátlépéssel, a legális és irreguláris migrációval, továbbá a menekültügyel összefüggő kérdések zömét, kijelenthető, hogy az uniós jog strukturális jellemzői révén a hazai jogalkotók mozgásteret ezen a területeken meglehetősen leszűkült (Friedery & Molnár, 2024).

Magyarország menekültügyi politikája

A 2004. évi csatlakozástól egészen a 2010. évi országgyűlési választások után megalakuló új kormányig a magyar migrációs és menekültügyi jogalkotás és jogfejlődés összességében szakmai szempontok mentén, de reaktív módon történt: a vonatkozó uniós *acquis communautaire* (közösségi jog) teljes körű átültetése és az annak való megfelelés vezérelte a hazai jogalkotói válaszokat, valamint szakpolitikai-formálást. Az új kormány hivatalba lépésétől 2015. elejéig a migrációs és menekültügyi jogszabályok módosítására, finomhangolására az EU-jogharmonizáció következtében került sor. Kivételt képzett a befektetői letelepedés jogintézményének meghonosítása, valamint az eredeti jogszabályi keretek fokozatos, a jogalkalmazói tapasztalatokkal és a különféle visszaélések elleni küzdelemmel igazolt szigorítása. 2015. tavaszán egy új éra kezdődött a példátlan hirtelenséggel megjelent migrációs és menekültügyi válsággal. Ekkor egy összkormányzati szintű paradigmaváltás következett be, amely elsősorban úgy nyilvánult meg, hogy a hatát átszelő mozgások a legmagasabb prioritású nagypolitikai témák közé került. Ez együtt járt főként a menekültügyi szabályok nagyszámú érdemi módosításával (Friedery & Molnár, 2024). 2015-ben négyszer, ezt követően pedig még legalább egy tucatszor módosult a Met. (2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról) (Tóth, 2019), minden alkalommal szigorítást hozva. 2015. szeptemberében kihirdette a Kormány a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet” (41/2016. (III. 9.) Korm. rendelet), amely azóta is érvényben van, amellyel megteremtették egy különleges jogrend bevezetésének, az általános előírásoktól való eltérés fenntartásának jogi lehetőségét. Ez idő alatt az erősen biztonságközpontú szemléletmód mutatkozott meg a menekültügyi eljárási határidők lerövidítésében; a határon lefolytatott menedékjogi eljárás esetköreinek kiterjesztésében, majd kizárólagosság tételében; továbbá a magyar-szerb határon felhúzott 175 km hosszú, mind komplexebbé váló „fizikai határzár” mellett a „jogi határzár”, azaz a büntetőjog eszközeinek a határigazgatás szolgálatába állításával. Bevezették továbbá a jogszerűtlen határátlépőknek, beleértve a menedékkérőket is a határtérseben, majd később az ország egész területén történő elfogását követően a határ túloldalára történő (minden formális eljárást és garanciát nélkülöző) visszakísérését, mint önálló kényszerintézkedés (Friedery & Molnár, 2024).

A meglehetősen szigorral fellépő, a menedékkérőkre fókuszáló jogszabályi változások az Európai Unió Bíróságának 2020. májusi, a határon lefolytatott menekültügyi eljárás, illetve a visszakíséresi magyar gyakorlat uniós jogba ütközését megállapító ítéletét követően az érintettek jogait tovább szűkítő megszorításokat hoztak. Noha a kormányzat az FMS ítéletre adott reakcióként a két tranzitónát azonnali hatállyal bezárta, a menedékjogi eljárás megindítását a még restriktívebb új előírások főszabály szerint már nem tették lehetővé sem belföldön, sem a határon. Innentől kezdve a kérelmezőknek a külképviseleti eljárás keretében először a kijevi vagy belgrádi magyar nagykövetségen kell jeleznie a menedékkérellem előterjesztésére irányuló szándékát, és csak annak előzetes pozitív megítélése esetén kap lehetőséget arra, hogy egy speciálisan abból a célból felhasználható vízum birtokában az ország területére beutazzon, és így hivatalos formában is előterjessze kérelmét (Golovics, 2019).

Magyarország kormánya 2015 óta bizonyos kampányokon keresztül hozzájárult ahhoz, hogy a magyar emberekben az a benyomás alakuljon ki, miszerint Magyarország célországá vált a bevándorlás illetően. Vítathatatlan, hogy Magyarország 2015-ben korábban soha nem tapasztalt menekültáradton esett át, ezt bizonyítja, hogy nem volt olyan EU-s ország, ahol nagyobb lett volna

a 100.000 lakosra jutó menedékkérelmek száma (Eurostat). Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ez a legtöbb esetben csupán formalitás volt, és valójában folytatták útjukat Nyugat-Európa felé. A hullámot követő hirtelen elapadás is egyértelműen arra utal, hogy Magyarországot nem tekintették egyáltalán célországoknak a menekültek. 2015-ben több változáson is keresztülment a kormány narratívája, amihez tudni kell, hogy februárig leginkább a Koszovóból érkező menekültek, és csak ezután indult drámai növekedésnek a szír, iraki, afganisztáni és pakisztáni érkezők száma. Elsőként az volt a kormány álláspontja, hogy az érkező személyek „gazdasági bevándorlók”, mivel nem háború elől menekülnek. Ez az év közepére már nem volt fenntartható, így ettől fogva már azt emelték ki, hogy több biztonságos országon is keresztülhaladnak, így nem is tekinthetők menekülteknek. A párizsi terrorcselekményeket követően, év végére már teljesen összemósódott a terrorizmus a migrációval (Juhász et al., 2017). Magyarország eltérő helyzetben van a többi tagállamhoz képest a menekültválságot illetően, mivel úgy vált frontvonalbeli országgá, hogy kitettsége Görögországhoz, illetve Olaszországhoz volt hasonló, de egyéb migrációs mutatókat tekintve olyan kelet-európai államokra hasonlított, amelyeket nem érintett kifejezetten a menekültek érkezése. Ennek a különleges helyzetnek több fontos következménye is volt. A magyar lakosok által korábban tapasztalt migrációs mintázatba nem illeszkedett a menekültek érkezése. A társadalom meglévő beilleszkedéseire építettek az idegengyűlölő kampányok, amelynek következtében a politikai diskurzus erősen felerősödött (Barna & Hunyadi, 2015). A kormánynak nem kellett attól tartania, hogy a szélsőséges stílusuk és üzeneteik miatt a bevándorló szavazók később büntethetnék őket, mivel tudták, hogy valójában nincs számottevő bevándorló jelenlét. Ennek a következménye az is, hogy a magyar társadalomban fals kép él a bevándorlókról. Az Orbán kormány elérte, hogy az EU és az az alapító államok vezetői elismerjék azt, hogy Olaszország és Görögország mellett Magyarország is komoly nyomásnak van kitéve, és ebből adódóan részesüljön hazánk kiemelt bánásmódban (Juhász et al., 2017).

A 2015 utáni időszak jogfejlődésének sajátossága, hogy az egyre restriktívebb nemzeti jogalkotás uniós joggal, valamint nemzetközi joggal való összeegyeztethetlensége végett igencsak komoly számban kerültek ügyek a két európai nemzetközi bírói fórumra. Az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt az Emberi Jogok Európai Egyezményébe és kiegészítő jegyzőkönyvei foglalt számos emberi jog megsértése miatt indultak egyéni panaszos perek. Ezek tartalmazták például a külföldiek kollektív kiutasításának tilalmát, az önkényes jogszerűtlen fogva tartás tilalmát, illetve a kínzás vagy rossz bánásmód egyéb formáinak minősülő hatósági gyakorlat prohibícióját (Friedery & Molnár, 2024).

Az EU Bíróság előtt a 2015 utáni magyar jogszabály-módosításoknak a visszatérési és menekültügyi kérdések a közösségi jogba való ütközését felvető esetek jellemzően a hazai rendesbíróóságok által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás formájában indultak, de kötelezettségzegési eljárásokra is volt példa. Nagy Boldizsár megállapítása szerint Magyarország az egyedi jogi anomáliák miatti elmarasztalástól a mély, rendszerszintű, már a jog uralmát veszélyeztető jogsértések egyöntetű elítéléséig jutott el a két legfontosabb európai fórumon (Nagy, 2019). Összességében megállapítható, hogy a magyar jogalkotó 2015 után olyan szabályokat fogadott el és gyakorlatokat alakított ki, amelyek szembe mennek az EU menedékjogi és visszatérési szabályaival, mindez pedig komoly jogi következmények nélkül történt (Friedery & Molnár, 2024).

Magyarország Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiája

A jelenleg is érvényben lévő Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégia 2022 és 2028 közötti időszakra vonatkozik és a korábbi eredményeket felhasználva két fő részből tevődik össze: stratégiai leírásból és táblázatos cselekvési tervből. A Stratégia víziója, hogy Magyarország a jövőben is az egyik legbiztonságosabb külső határokkal rendelkező tagállam legyen, ezzel hatékonyan hozzájárulva mind a saját, mint az EU tagállamok belső biztonságához, ezáltal garantálva a schengeni térségen belüli szabad mozgás fenntartását (Stratégia, 2022).

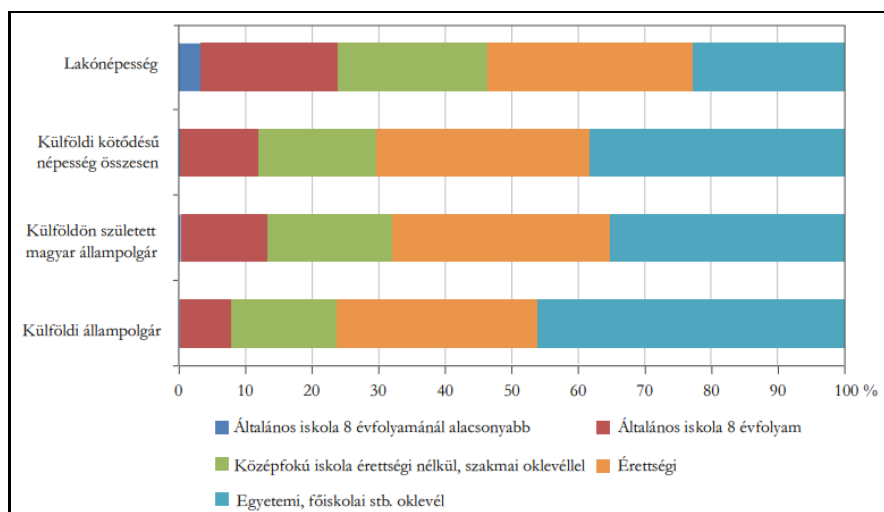
A cselekvési terv összesen 78 célkitűzést tartalmaz, melyet 15 alcsoportra bontottak, és minden célkitűzésnél feltüntetésre került(ek) a végrehajtásáért felelős szerv(ek), a kijelölt határidő, továbbá a felhasználható források. A határőrizettel kapcsolatos pontok a járőrállomány fejlesztésére, a technológia korszerűsítésére, Románia schengeni csatlakozására való felkészülésére, a létszám optimalizálására és az állomány képzésére fókuszálnak. A határforgalom ellenőrzését illetően a határátkelőhelyek fejlesztését, a szomszédos országokkal és nemzetközi szervezetekkel való együttműködést, továbbá az információcsere javítását tűzték ki célul. A bűnmegelőzéssel kapcsolatban az illegális migrációval és a terrorizmussal összefüggő bűncselekmények megelőzésére és felderítésére, valamint a határrendészeti állomány bűnüldözési ismereteinek bővítésére irányulnak a célok. Törekednek a rendőrségi állomány érzékenyítésére a sérülékeny csoportok iránt, a kockázati tevékenység fejlesztésére, a CIRAM (Common Integrated Risk Analysis Model) bevezetésére, továbbá a kockázátértékelési tevékenységek bővítésére. Szintén célként említik a Frontex-szel való együttműködés folytatását és erősítését, a tagállamok közötti kooperáció fokozását, valamint a technikai erőforrások biztosítását. A terv hangsúlyozza a magyar hatóságok közötti megerősített együttműködés fontosságát egy átfogóbb határbiztonsági rendszer létrehozása érdekében. A visszatéréssel kapcsolatos pontok a visszaküldési eljárások hatékonyságának növelésére, a harmadik országokkal való együttműködés fejlesztésére, az önkéntes visszatérések számának növelésére, a Frontex által támogatott visszatérési műveletek fokozására, a kitoloncolási eljárások fejlesztésére, és a migrációs útvonalak elemzésére irányulnak. A K+F területén a határőrizeti technológiák kutatására és fejlesztésére, a nemzetközi projektekben való részvételre, illetve a mesterséges intelligencia alkalmazására koncentrálnak. A Frontex Egységes Alaptantervének (CCC) bevezetésére, a határrendészeti képzés kedvezményezettjeinek körének bővítésére, a gyakorlatorientált képzés erősítésére, a távoktatási módszerek alkalmazására, a határrendészeti oktatók képzésének fejlesztésére, valamint a képzés hatékonyságának mérésére is irányulnak tervek (Stratégia, 2022). Megemlítendő, hogy a célkitűzések többségét az uniós források felhasználásával tervezik fedezni, melynek kritériuma az európai uniós jogi aktusok tiszteletben tartása.

Külföldi kötődésű népesség Magyarországon

A Magyarországon élő, külföldi kötődésű népességet két csoportra lehet bontani: az egyik a külföldön született magyar állampolgárok, a másik pedig a külföldi állampolgárok. Ez utóbbi csoportnak a súlya folyamatosan csökkenni látszik, 2017-re 29%-ra csökkent, a 2011-es 37%-ról. 2017-ben a Magyarországon élő külföldi kötődésű személyek száma 521 ezer fő volt. Meg kell említeni, hogy a honosítottak túlnyomó része szomszédos országból érkezik, és magyar kisebbséghez tartozó személy, amely egy sajátos helyzetet. A 2011-es népszámlálás időpontjában a külföldön született lakosság 83%-a, közel 319 ezer fő szomszédos országokban vagy azok elődeiben született. A vizsgált népesség 22%-a esetében nem ismert a Magyarországra költözés éve, és további 70 ezer személy nem válaszolta meg ezt a kérdést a census alkalmával. Az ő esetükben a költözés évét a bevándorlás ismert dátuma alapján becsülték meg a születési ország és a születési év alapján. A hiányzó értékeket az ugyanabban az évben és ugyanabban az országban született személyek vándorlási évének mediánjával helyettesítették, így összesen 249 753 személy került az elemzésbe (Péti et al., 2021). 2017-ben 352 ezer fő élt Magyarországon, akik szomszédos országból érkeztek, és ebből 313 ezer magyar nemzetiségű a Trianon előtti területről. Kijelenthető tehát, hogy a világháborúkat lezáró békeszerződéseknek a mai napig meghatározó következményeik vannak a Kárpát-medence migrációs eseményeiben (Kincses, 2023; Tóth, 2005; Tóth, 2013). Ebből adódóan elengedhetetlen a szomszédos országok magyar közösségeinek helyzetének figyelembevétele a hazai viszonyok mellett, amikor a nemzetközi vándorlásokat vizsgáljuk. A környező országok gazdasági helyzete és kisebbségpolitikája, valamint Magyarország vonzereje határozza meg a várható legális nemzetközi vándorlásokat hazánkba az elkövetkezendő évtizedekre is (Tóth, 1997).

Több vizsgálat is alátámasztja azt a tényt, hogy Magyarországon a külföldi népesség fiatalabb az autochton populációnál (Gödri, 2012, Péti et al., 2021), amelyből az következik, hogy a vándorlásnak egyfajta fiatalító hatása van az össznépeességet illetően. Ez a külföldi nő állampolgárokra igaz (2017-ben 38,8 év volt az átlagéletkor), de a külföldön született magyar állampolgárok viszont idősebbek (43,9 év) a magyar lakónépességnél (41,7 év). Az elmúlt évtizedekben csökkenő tendencia jellemzi a külföldi kötődésű népesség átlagéletkorát, melyben nagy szerepet játszik, a rendszerváltást követően Magyarországra vándorló népesség idős tagjainak elhalálozása (Kincses, 2019). A külföldi állampolgároknak, eltérő módon a lakónépességhez képest, Budapesten és a nagyvárosokban a legkisebb az átlagéletkora, a községekben pedig a legmagasabb. A külföldi kötődésű népesség valójában tehát csak Budapesten és a megyei jogú városokban fiatalabb, mint a lakónépesség, a kisebb településeken pedig idősebb. Az elsődleges oka ennek az, hogy az ő esetükben kevesebb a fiatal, és magasabb az aktív korúak aránya (Kincses, 2023).

Nagyrészt ugyanebből a korszerkezeti különbségből adódik, hogy magasabb a külföldi kötődésű népesség iskolai végzettsége a Magyarországon születettekénél. Az 1. ábrán látható ez részletesebben. A külföldi állampolgárok majdnem fele valamilyen felsőfokú végzettséggel rendelkezik, amely közel duplája ugyanennek a lakónépességén belül. A külföldi kötődésű népesség esetében az is feltűnő, hogy alig van köztük olyan, aki általános iskola 8 évfolyamánál alacsonyabb végzettséggel rendelkezik.

1.ábra: A lakónépesség és a külföldi kötődésű népesség iskolai végzettségek szerint (2017. január 1., 25 év és idősebb)

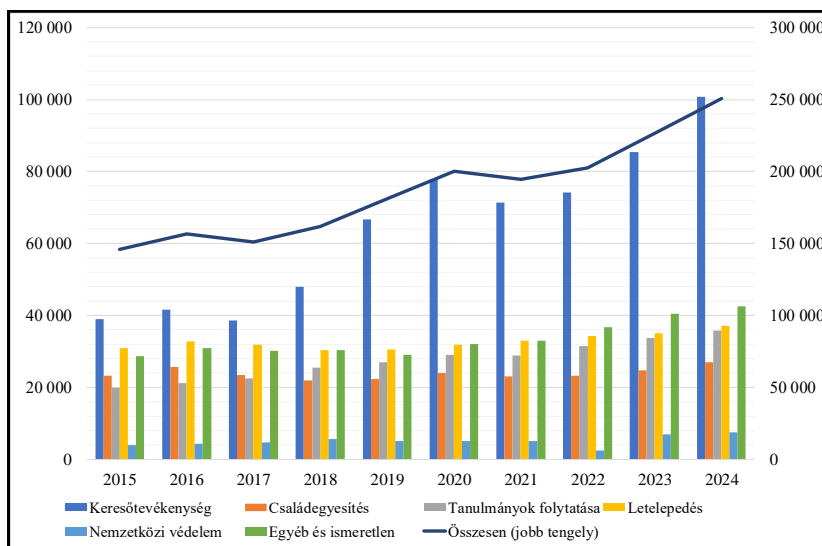
Figure 1: Resident and foreign-bound population by educational attainment (1 January 2017, 25 years and older)

Forrás: Saját szerkesztés BM és KSH-adatok alapján

Akárcsak a lakónépesség esetében, a külföldi kötődésű népesség körében is települési hierarchiát követ az iskolai végzettségek megoszlása, tehát a nagyobb városokban átlagosan magasabbak az iskolai végzettségek. Amíg a nagy befogadó országok esetében az a tendencia jellemző, hogy a legálisan érkezők iskolai végzettség tekintetében elmaradnak az autochton népességtől (Samers, 2002), hazánkban éppen ennek az ellenkezője igaz. A nemzetközi vándorok esetében az is elmondható, hogy magasabb foglalkoztatási rátával rendelkeznek Magyarországon a rendszerváltás óta, mint az autochton lakosság. 2017-ben a lakónépesség 75,1%-a, a külföldi állampolgárok 81,3%-a, míg a külföldön született magyar állampolgárok 80,2%-a volt

foglalkoztatva, amely a magyar és külföldi kötődésű népességben egyaránt 10 százalékpontos javulást jelentenek 2011-hez képest (Kincses, 2023).

A 2. ábra mutatja a Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok számát 2015 és 2024 között, valamint a tartózkodásuk célja szerinti megoszlásukat. A két évszám között több mint 100 ezer fővel nőtt a számuk, amely 9 év alatt 72%-os növekedést jelent. Rendre kiemelkedik a keresőtevékenység minden évben, azonban főként 2018 után nőtt meg ennyire az aránya. Meg kell említeni ugyanakkor, hogy 2020-tól a rangsorban 2. helyen áll az „egyéb és ismeretlen” kategória, ami torzíthat így a megoszláson.

2.ábra: A Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok a tartózkodásuk célja szerint (2015-2024, fő)

Figure 2: Foreign citizens staying in Hungary by purpose of stay (2015-2024, persons)

Forrás: Saját szerkesztés Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján

AA vendégmunkások érkezésének szükségességére utal, hogy Magyarországon már nem áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű munkaerő, ezért az új beruházások vagy más cégektől vonnak el munkaerőt, vagy munkaerőt kénytelenek importálni (Györffy, 2023). A gödi Samsung SDI gyárban például 2020-ban a munkavállalók 48%-a külföldi volt, ebből 1 566 ukrán, 155 koreai (Tamásné, 2021). A külföldi munkavállalók feldolgozóipar belüli növekvő jelentőséget mutatják a kormányzati szabályozások változásai, miszerint egyre bővül azoknak a harmadik országoknak a köre, ahonnan könnyített feltételekkel érkezhetnek munkavállalók (Koncsek, 2022). Az Innovációs és Technológiai Minisztérium 2020-ra vonatkozó elemzése szerint a legtöbb Magyarországra érkező vendégmunkás Vietnámból, Dél-Koreából, Kínából és Törökországból származik. Közel egyharmaduk a feldolgozóiparban helyezkedik el, és felüknek csak általános iskolai, vagy annál alacsonyabb végzettsége van (ITM, 2021).

Ami a magyarországi letelepedési turizmust illeti, főként a Balaton környékére jellemző ez a jelenség. Leginkább a '90-es évekre volt jellemző a németajkúak érkezése a Nyugat-Balaton térségébe (Péti, 2017). Vonzó volt számukra a Hévízi-tó és a Balaton együtt, a szép táj, valamint a mediterrán jellegű klíma. Ezeket felül jelentősen kedvezőbb áron tudtak itt ingatlant vásárolni, mint hazájukban. A 2000-es évek második felében azonban visszaesés történt a németek ingatlanvásárlásában. A csökkenés okai közé tartozik, hogy nem emelkedtek olyan mértékben az ingatlanárak, amire számítottak az EU belépés után, illetve az idős ingatlan tulajdonosok elhalálása után a gyermekeik nem érdeklődtek szüleik ingatlanjai után, így sok eladásra került.

Probléma volt az is, hogy idősebb korokra szembesültek hazánk egészségügyi rendszerével, és emiatt sokan inkább hazaköltöztek (Kovács et al., 2021).

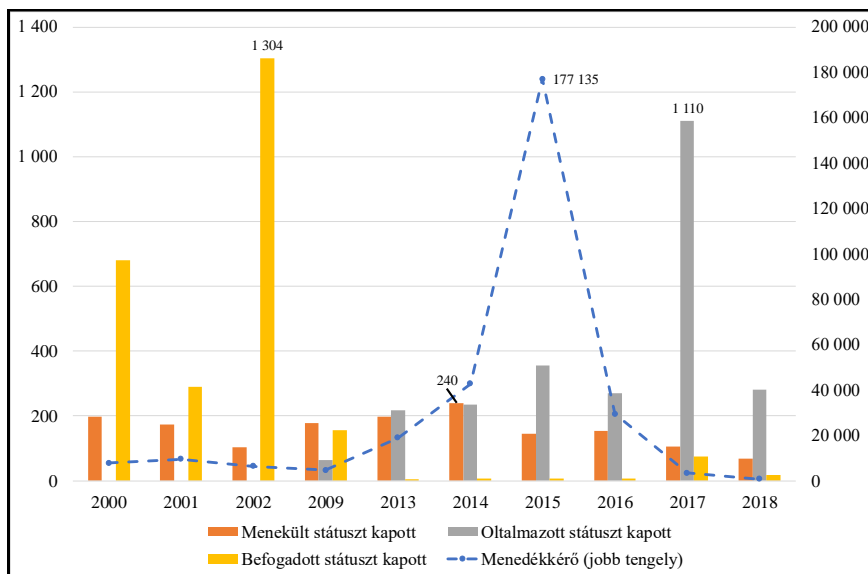
Menekültek Magyarországon

A menedéjog az a jogcím, amely feljogosítja az azt megszerző személyt, hogy Magyarország területén tartózkodjon, illetve védelmet is biztosít számára a visszaküldés, kiadatás és kiutasítás ellen. A menekültügyi eljárás azt hivatott megállapítani, hogy a menedékkérelmet benyújtó személy jogosult-e a menekült-, oltalmazotti vagy befogadott státusz valamelyikére. Az eljárás időtartama 60 nap, amely során a menedékkérőt személyesen is meghallgatják. Amennyiben felmerül annak a lehetősége, hogy egy másik EU-tagállam a felelős a kérelem elbírálásáért, az eljárás felfüggesztésre kerül az EU-tagállam társszerve válaszáig. A menekültügyi eljárásnak ötféle kimenetele lehet. (1) Menekültként elismerés: az a személy kaphatja meg, aki faji, vallási okok, politikai meggyőződése, nemzetiségi-, vagy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása miatt hazájában üldöztetés áldozatává vált, vagy ettől megalapozottan fél, illetve jelenleg Magyarországon területén tartózkodik. (2) Oltalmazottként elismerés: az a személy kiegészítő védelemben részesülhet, aki nem felelt meg a menekültkénti elismerés kritériumainak, de fennáll a veszélye, hogy a származási országába történő visszatérése esetén őt súlyos sérülés érné, és nem kívánja/ nem tudja a veszélytől való félelmében hazája védelmét igénybe venni. (3) Befogadottként elismerés: azt a külföldi személyt védelemben részesíti Magyarország, aki se a menekültként, se az oltalmazottként való elismerés feltételeinek nem felel meg, ellenben fennáll az esélye, hogy hazájába való visszatérése esetén a korábban felsorolt okokból kifolyólag üldöztetés vagy súlyos sérelem áldozatává válna, és nincs olyan biztonságos harmadik ország, amely befogadná. (4) A kérelem teljes elutasítása. (5) Az eljárás megszüntetése.

Az EU egy ideiglenes védelmet ad az ukrajnai háború elől elmenekülőknél, egy különleges menedékes státuszt. Ez meghatározott jogokat és szolgáltatásokat biztosít számukra, lehetővé téve, hogy meghatározott ideig akár Magyarországon tartózkodhassanak. Magában foglalja, a menedékhez való hozzájutást, a szociális segílyt, orvosi ellátást, gyermekek oktatását, továbbá a munkavállalási engedély nélküli munkavégzés lehetőségét is. Pénzügyi támogatást is jelent, ennek összege felnőtteknek havi 22 800 forint, gyerekeknek havi 13 700 forint (UNHCR, Ideiglenes védelmi státusz).

A jogosultak körébe Magyarországon azok a személyek tartoznak, akik 2022. február 24-e előtt Ukrajnában tartózkodtak, és ezen a napon vagy ezt követően léptek be az EU-ba. Ebbe bele tartoznak az ukrán állampolgárok, a korábban ott menekültként és hontalanként elismert személyekre, továbbá az erre jogosult családtagjaikra. Az ideiglenes védelem érvényességét meghosszabbították 2025. március 4-ig. Amennyiben a Magyarországról egy másik országba költözik az ideiglenes védelemben részesülő személy, az új országnak szintén ugyanazokat a jogokat kell biztosítania a számára, azonban ez esetben Magyarországon visszavonják a státuszt. Az a személy, aki ukrán állampolgár, de 2022. február 24. előtt érkezett Magyarországra nem jogosult az ideiglenes védelemre, azonban nagy eséllyel megkaphatja a befogadott státuszt (UNHCR, Ideiglenes védelmi státusz). A menekült és menedékes státuszok között időbeli különbség áll fenn, hiszen a menedékes státusz csupán az országgyűlés által kijelölt időpontig érvényes, ezzel szemben a menekült státusz vagy annak visszavonásával vagy a magyar állampolgárság megszerzésével szűnik meg (Szabó, 2017).

A 3. ábra ezek megoszlását mutatja, illetve az adott évben érkezett menedékkérőket. 2019 óta 500 alatti, de legtöbb esetben a 100-at sem érte el a menedékkérők száma, ez az oka annak, hogy 2018 az utolsó év, amelyet feltüntettem. Látható, hogy határozottan nincs összefüggés a pozitív elbírálások, és a menedékkérelmet előterjesztő személyek száma között. A három státusz közül legritkábbnak a menekült státusz bizonyult, 2000 és 2023 között csupán 2 785-en kaptak, oltalmazott státuszt 3 344-en, befogadott státuszt pedig 3 951-en. A vonaldiagram jól mutatja, hogy 2015 mennyire kiemelkedő év volt Magyarország esetében is. Az azt megelőző évhez képest négyszer annyi menedékkérő érkezett, amely így közel 180 ezer főt jelentett.

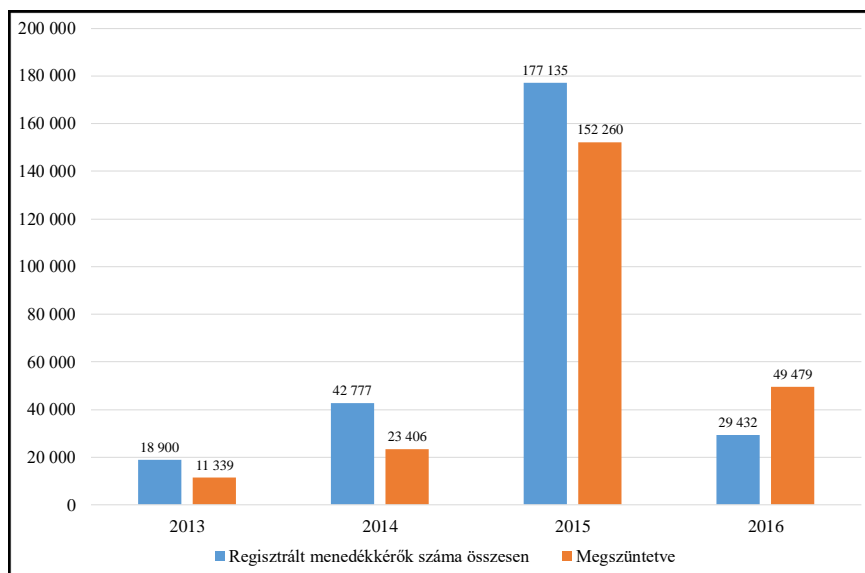
3.ábra: Magyarországra érkezett menekékkérők és a nemzetközi védelemben részesülők (2000-2002, 2009, 2013-2018, fő)

Figure 3: Asylum seekers arriving in Hungary and beneficiaries of international protection (2000-2002, 2009, 2013-2018, persons)

Forrás: Saját szerkesztés Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján

A kevés pozitív elbírálás háttérében az is áll, hogy az esetek többségében nem is történik meg az eljárás teljes lefolytatása, mivel legtöbbször eltűnik az alany, és így megszüntetik az ügyet. Az illegális migránsok nagyrésze kér Magyarországon menedékjogot, annak ellenére, hogy célországuk általában Németország, Nagy-Britannia vagy Svédország, és nem áll szándékukban, hogy tranzitorszámban maradjanak. Többségük úgy gondolja, hogy a felesleges idővesztés és költségnövelés lenne számukra, ha Magyarországon maradnának akár csak egy rövid időre is, és nagyban csökkentené az esélyüket a célországbeli nemzetközi védelem megszerzésében. Ezzel a menekékkérők azt is figyelmen kívül hagyják, hogy nem dönthetik el szabadon, melyik uniós országban szeretnének menedékjogot kapni (Klenner, 2016).

Az eljárás megszüntetésére tehát azokban az esetekben kerül sor, ha a kérelmező nem működik együtt a hatósággal, vagy ismeretlen helyre távozik. Ezek a megszüntetések, és az adott évben regisztrált összes menekékkérők száma látható a 4. ábrán. 2016-ban abból kifolyólag magasabb a megszüntetett eljárások száma, mert általában maradnak lezáratlan eljárások, amelyek áttolódnak így a következő évre. Ennek tükrében, valamint az elutasított eljárások figyelembevételével már érthetőbbnek bizonyul az alacsony pozitív elbírálások száma.

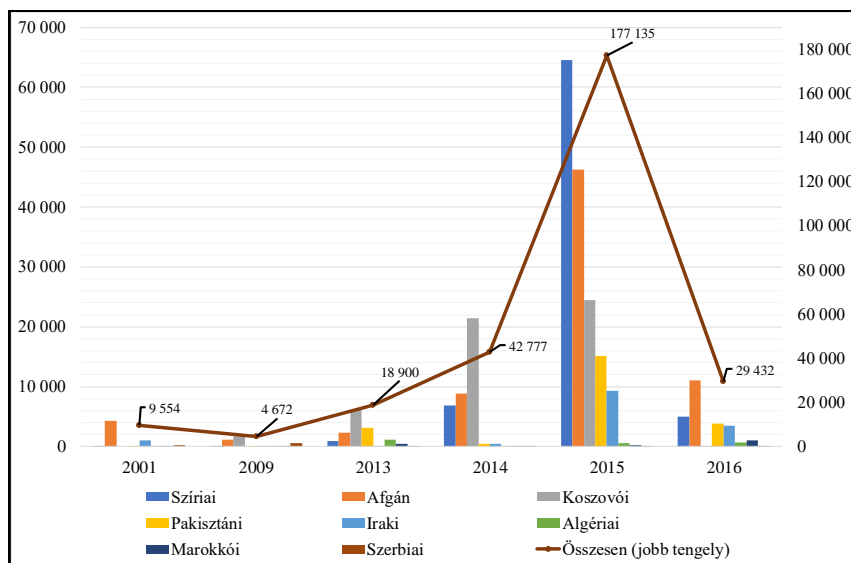

4.ábra: Adott évben regisztrált menedékkérők száma összesen, és megszüntetett eljárások száma (2013-2016)

Figure 4: Total number of asylum applicants registered in a given year and number of procedures terminated (2013-2016)

Forrás: Saját szerkesztés Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság adatai alapján

Az 5. ábrán látható, hogy a kiemelkedő évszámokban mely országok állampolgárai adták a hazánkba érkező menedékkérők jelentős részét. Az afgánok, koszovóiak, és különösen a szírek alkottak kiemelkedő többséget az érkező menedékkérők esetében.

5.ábra: A Magyarországra érkező menedékkérők száma állampolgárság szerint (2001, 2009, 2013-2016, fő)

Figure 5: Number of asylum seekers arriving in Hungary by nationality (2001, 2009, 2013-2016, persons)

Forrás: Saját szerkesztés Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján

Ukrajna már 2014 előtt is Európa legnagyobb munkaerő-kibocsátója volt, 2012-ben már 1,2 millióan dolgoztak külföldön (Sushko et al., 2016). Azonban a legtöbb tanulmányban kiemelik, hogy az ukrán migráció esetében nem végleges költözésről van szó, hanem rendszeresen visszatérnek hazájukba (Illés & Kincses, 2009; Lipták & Kincses, 2023).

Magyarország szomszédos államként különösen érintett biztonságpolitikai szempontból és menekülthullám kapcsán egyaránt. A háború utáni fél évben majd egymillió ukrán állampolgár lépte át a magyar határt, amely egy jelentősen magas számnak tekinthető az anomáliák ellenére is. Például a biometrikus útlevéllal érkezőket nem regisztrálják, ellentétben az egyéb dokumentumokkal többször ki-belépőkkel, ingázókkal. Azon ukrán menekültek száma, akik hosszabb ideje Magyarországon tartózkodnak, csupán becsülhető, nagyságuk elérheti a 100-120 ezer főt is (Zatykó & Schumann, 2024).

Magyarországon a menedékesekre az uniós irányelven és EU tanácsi határozaton kívül a hazai menekültügyi szabályokat, továbbá az azokhoz kapcsolódó ágazati jogszabályokat egyszerre kell érvényesíteni. Azonban a befogadás ideiglenessége és a korábban felszámolt menekültügyi ellátórendszer miatt nem teljes a szabályok közötti összhang. Például hiányoznak a menedékesek fogadásához szükséges alapvető ellátások: nincs befogadó állomás, tolmács, szociális munkás a lakhatás, munkavállalás intézéséhez, illetve nincs nyelvtanfolyam. A menedékes elismerési kérelmét kizárólag személyesen terjesztheti elő, amihez alapos meghallgatás és adategyeztetés szükséges. Ez értelemszerűen hatalmas problémát jelent az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság hivatalába nehezen eljutó időseknek, betegeknek, kismamáknak, hiszen a határon nincs menekültügyi munkatárs. A kérelem elbírálása 45 nap alatt történik, csak ezt követően kaphatnak anyagi támogatást (Tóth & Bernát, 2022).

Felmerül a kérdés, hogy a hiányos jogi és teljesen hiányzó menekült-ellátási és integrációs szakpolitikai támogatás nélkül, hogyan tudják a menekültek saját és családjuk alapvető igényeit kielégíteni a lakhatás, ételmezés, munka, oktatás, közlekedés, egészségügyi ellátás, valamint az ezekhez, illetve a jogszerű tartózkodásukhoz kapcsolódó ügyintézés terén, többnyire anyagi háttér, nyelvtudás és helyismeret nélkül. Többféle szereplő is jelen van ezen a területen: az állam, az önkormányzatok, a civil szektor, illetve az egyéni segítők (Tóth & Bernát, 2022).

Noha az állam és az önkormányzatok bizonyos szolgáltatásokat fedeznek, általában ezek mértéke vagy minősége nem megfelelő. Ide tartozik a katasztrófavédelem által vezényelt ideiglenes lakhatás és napi háromszori étkezés a tömegszállításokon vagy egyéb, hosszú távon már szuboptimális környezetben. Szintén kérdés, hogy miként tudják igénybe venni az elvileg elérhető oktatást vagy egészségügyi ellátást, amit meglehetősen korlátoznak a nyelvi akadályok is (Tóth & Bernát, 2022).

Kutatás eredményeinek ismertetése – mélyinterjú és kérdőíves felmérés

Kutatásunk egyik célja az volt, hogy a menekültáradatot hosszú éveken át első kézből megtapasztaló személy(ek) véleményét megismerjük. Ennek eszköze egy mélyinterjú volt, melyet a Készenléti Rendőrség egyik vezető beosztású tagjával készítettünk. A mélyinterjú egy kvalitatív eszköz, melynek célja, hogy a kutatási témát a megkérdezett személy szemszögéből engedje látni, ezzel megértesse, hogy az adott személy hogyan látja az adott szituációt (King, 1994). Az alkalmazott típus a szakértői mélyinterjú volt, melyet általában valamely terület szakembereivel vagy vállalatvezetőikkel készítenek, ahol a kutatási témában különösen jártas egyének véleményének megismerésére olyan tapasztalati tudásra tehetünk szert, mely a valóságban átélt élményeknek és szakmai benyomásoknak köszönhetően a kutató számára is mélyebb betekintést jelent (Maxwell, 2008).

Az első kérdés arra vonatkozott, hogy az orosz-ukrán háború óta mennyivel találkoznak több esettel, mint azelőtt. Meglepő módon a válasz az volt, hogy nagyságrendileg nincs sokkal több eset, nem történt nagy változás.

Kíváncsiak voltunk, hogy a menekültválságok milyen mértékben nehezítik a mindennapi munkájukat, illetve mely területeken okozza a legfőbb nehézségeket. Ami a szervezést illeti,

abban nem jelent problémát, hiszen éppen ezzel a céllal hozták létre a szervezetet, hogy ahol Magyarországon probléma (erős migrációs hullám, árvíz, stb.) van, ott segítkezzenek. Azonban ha a menekülthullámokat vesszük figyelembe, határment településeken, falvakban nem megfelelő az infrastruktúra ahhoz, hogy nagy létszámban katonákat, rendőröket fogadjanak. Ebből kifolyólag az élelmezés és az elszállásolás számos nehézséget okoz. Ahogyan azt sejteni lehetett, évek óta folyamatos csökkenő tendencia jellemzi az állomány létszámát. Hozzátette azonban, hogy akik leszerelnének, tekintettel vannak arra, ha éppen krízishelyzet van, és megvárják annak csillapodását. Sajnos a menekülthullám idején mindennapos volt, hogy megdobálták a rendőröket, illetve olyan is előfordult, hogy gépkarabéllyal felfegyverkezve érkeztek a kerítés túoldalán. Ennek megfelelően a magyar szervek teljes felszerelésben érkeznek a kerítéshez, amennyiben indokolt és szükséges használják is azokat. A Dublin III. rendelethez hozzáfűzte, hogy nagyon nehéz valójában kivitelezni, hiszen túlnyomó többségben papírok nélkül érkeznek, így se név, se születési időpont, se az eredeti állampolgárságuk nem követhető vissza ténylegesen, csak az érkező személy elmondására lehet hagyatkozni. A déli határon kifejezetten érezhető a szerb hatóságokkal történő együttműködés, ennek köszönhetően jelentősen javult a helyzet. Jelenleg több magyar készenléti rendőr is tartózkodik Szerbiában, hogy az ottani határokon segítsenek Az illegálisan érkezőket a megfelelő jogi procedúrát követően legtöbbször a déli határon toloncálták ki, amennyiben bebizonyosodott az illegális tevékenység. Az eljárás részét képezte, hogy információkat szerezzenek azokról az embercsempészekről, akik segítettek Magyarországra jutásukban. A migránshullám csúcsaikor napi rendszerességű volt több embercsempész elfogása is.

Emberi erőforrást illetően jelenleg néhány Frontexes határőr tartózkodik hazánkban, azonban nem az unió által irányított támogatás a jellemző. Főként hazánk saját kapcsolatrendszerain keresztül érkeznek hozzánk határőrök, leginkább csehek, lengyelek és osztrákok. Ennek oka, hogy mivel mi „csak” tranzitország vagyunk, így náluk is gondot okozhatnak az érkező személyek, ezért kölcsönösen előnyös, ha már Magyarország határán megelőzik, kezelik a problémát.

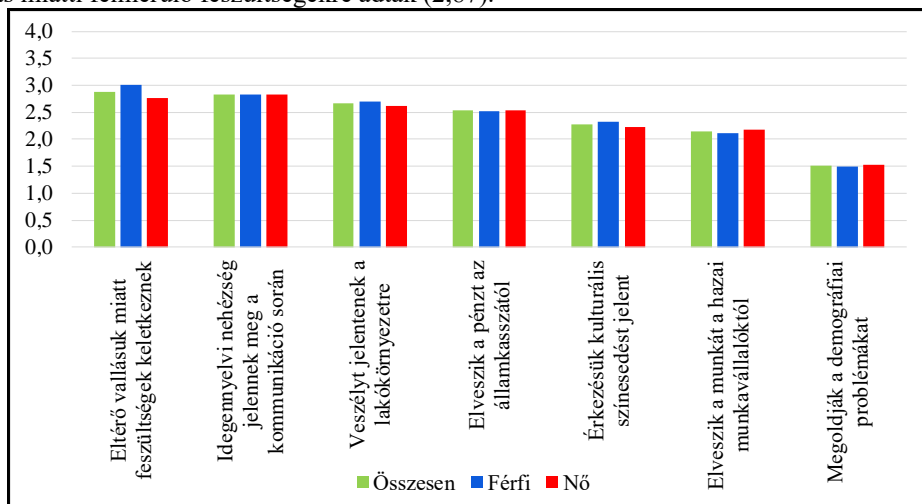
A magyarországi lakosság véleményére is kíváncsiak voltunk, így kérdőíves felmérést végeztünk online 2024. novemberében, Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyéből 182 válasz érkezett.

A kérdőív első részében demográfiai információkat kértünk a válaszadóktól (nem, korcsoport, lakhelyének településtípusa, munkaerőpiaci státusz, legmagasabb iskolai végzettség). Ezt követte egy általános kérdés, amely arra vonatkozott, hogy mennyire érzik magukat tájékozottnak a menekültüggyel kapcsolatban. 1-től 4-ig terjedő skálán lehetett választani, ahol az 1 az „Egyáltalán nem”-et, a 4 pedig a „Teljes mértékben”-t jelentette. A válaszok átlaga 2,8, tehát a válaszadók többsége inkább úgy gondolja, hogy tájékozott a témát illetően. A 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők (7 fő) átlaga azonban 1,86 volt, amely így jelentősen eltért a teljes sokaság átlagától.

A válaszadók kétharmada szerint összességében a menekültek negatív hatással vannak Magyarországra, és csupán 4 fő volt, akik szerint pozitívan befolyásolják országunkat. A 4 fő közös pontja, hogy 25 év alattiak, illetve nem volt még személyes tapasztalatuk menekülttel. 29 személynek volt a kitöltők közül negatív személyes tapasztalata menekülttel, ebből 26 fő szerint negatív hatása van a menekülteknek, 3 fő szerint pedig semleges.

Megkérdeztük, hogy hogyan érintené a válaszadót az, ha egy menekült a közvetlen környezetébe költözne. Az összes válaszadó közül csupán 2 fő érezte úgy, hogy örülne neki. Korábban már mindkét főnek volt pozitív tapasztalata menekülttel, így ez magyarázhatja a nyitott hozzáállásukat. Ugyanez az összefüggés fordítva is igaznak látszik, a 29 negatív tapasztalattal rendelkező személy közül 26 főt aggodalommal töltene el, 3 főt pedig semlegesen érintene. Hipotézisünk szerint tehát, a korábbi menekültekkel kapcsolatos tapasztalat befolyásolja, hogy miként reagálna a válaszadó arra, ha menekült költözne a szomszédjába. Ennek alátámasztására korrelációs számítását végeztünk, melynek eredménye 0,5979, tehát egy közepes erősségű korrelációt jelent. Összességében, figyelembe véve azokat a személyeket is, akiknek nincs tapasztalatuk menekülttel, 48%-at semlegesen érintené, 50%-at pedig aggodalommal töltene el.

Megkérdeztük, hogy mennyire befolyásolja a véleményét a média, vagy a politikai kommunikáció. Csupán 7 fő volt, aki azt az opciót jelölte meg, miszerint teljesen befolyásolja, ezzel szemben 76 személyt egyáltalán nem befolyásol. A legtöbb válaszadót azonban kis mértékben befolyásolja, hogy mi zajlik a médiában, milyen a politikai hozzáállás a témát illetően. Kíváncsiak voltunk arra, hogy részletesebben megvizsgálva mi a válaszadók véleménye a menekültekről az ország gazdasági-társadalmi helyzetére vonatkozóan. Az alábbi ábrán a válaszadók összesített véleményeit nemek szerinti bontásban láthatjuk az átlagos pontszám értékeit az egyes tényezőkre adott válaszok alapján. A nemek szerinti hovatartozás nem befolyásolja jelentősen a menekültekről alkotott véleményt. Az egyes tényezőket az átlagos pontérték alapján csökkenő sorrendbe sorolva elmondható, hogy a legmagasabb értéket az eltérő vallás miatti felmerülő feszültségekre adták (2,87).

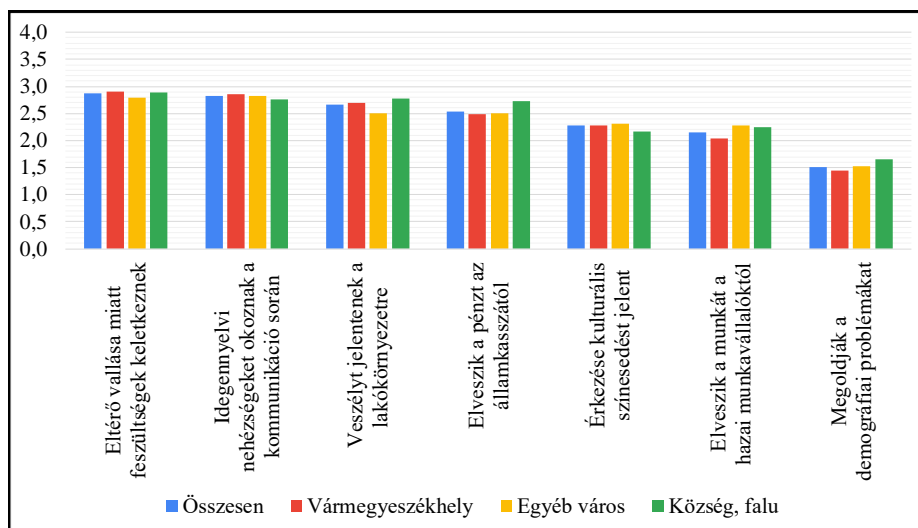

6.ábra: Válaszadók véleménye a menekültekről nemek szerint

Figure 6: Respondents' views on refugees by gender

Forrás: Saját szerkesztés

A 7. ábra a válaszadók lakóhelyének településtípusa alapján mutatja a véleményeket átlagos pontszám értékekkel. Ez alapján elmondható, hogy a jelentős eltérés nincs az egyes tényezők megítélése szerint, azaz a válaszadók lakóhelyének településtípusa nem befolyásolja a véleményüket a menekültekről. A községben és faluban élők esetében minden tényezőre egy kicsivel magasabb átlagos pontértéket adtak meg összesítve.

7.ábra: A válaszadók véleménye a menekültekről a válaszadók lakhelyének településtípusa szerint

Figure 7: Respondents' views on refugees by type of settlement where they live

Forrás: Saját szerkesztés

Összefoglalás

A menekültkérdés egy rendkívül komplex témakör, az Európai Unió tagállamainak fokozottan kell figyelnie a helyzetre. Egyrészt, ha figyelmen kívül hagyják az országok, akkor könnyedén megismétlődhetnek azok a menekültválságok, melyekre a közelmúltban is több példa volt. Ezeknek a veszélyeknek (infrastruktúra túlzott leterhelése, xenofóbia megerősödése, stb...) a megelőzése, de akárcsak a mérséklésük is célként kell szolgáljon az Európai Unió országai számára. Másrészt, az potenciális előnyöket kell minél inkább kihasználni. Elsősorban a menekültkrízisek megelőzését tartjuk fontosnak, melyhez elengedhetetlen a tagállamok közötti együttműködés fokozása. Természetesen nem lehet figyelmen kívül hagyni a negatív következményeket, ugyanakkor hangsúlyozni kell a potenciális előnyöket. Látható Magyarország esetében, hogy a külföldi népesség átlagéletkora alacsonyabb, mint az őshonos populációé, így segíthet az előregező társadalom következtében kialakuló nehézségek enyhítésében. Ezen felül a vendégmunkásra is szükség van Magyarországon, mert nem elegendő a munkaerőállomány nagysága. A probléma azonban a vendégmunkásokkal, hogy túlnyomó többségben hazautalják a fizetésük nagy részét, így azt nem hazánkban költik el. Ezzel szemben, ha megfelelő körülményeket tudnánk biztosítani az érkező menekülteknek, a fogyasztásukkal pozitív hatással lehetnének a magyar gazdaságra.

Irodalomjegyzék

2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról

Barna, I., & Hunyadi, B. (2015). *Report on Xenophobia and Radical Nationalism in Hungary* (January-June 2015). Political Capital, Budapest. 83 p.

Friedery, R., & Molnár, T. (2024). Az Európai Unió, valamint Magyarország migrációs és menekültügyi politikája a szabályozás tükrében: leltár az uniós csatlakozás óta eltelt húsz évről. *Állam- és Jogtudomány*, 65(2), 120-146. <https://doi.org/10.51783/ajt.2024.2.06>

Golovics J. (2019). A nemzetközi migráció mozgatórugói: elmélet és empiria. *Áttekintés. Demográfia*, 62(1), 95-141. <https://doi.org/10.21543/Dem.62.1.3>

- Gödri, I. (2012). *Nemzetközi vándorlás. Demográfiai portré – jelentés a magyar népesség helyzetéről*. Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutatóintézet, pp. 137-154.
- Gyórfy, D. (2023). Iparpolitika és akkumulátorgyártás Magyarországon és Svédországban. *Közgazdasági Szemle*, 70(3), 245-273. <https://doi.org/10.18414/KSZ.2023.3.245>
- Illés, S., & Kincses, Á. (2009). Migráció és cirkuláció. *Statisztikai Szemle*, 87(7-8), 729-747.
- ITM (2021): A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai. Innovációs és Technológiai Minisztérium, Budapest, https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/1/6/4/8/doc_url/Elemzes_a_kulfoldiek_magyarorszag_i_munkavallalasarol_2020.pdf (letöltés: 2024.10.15.)
- Juhász, A., Molnár, Cs., & Zgut, E. (2017). Menekültügy és migráció Magyarországon. *Political Capital*, Budapest, pp. 1-33.
- Kincses Áron (2019). A Magyarországon élő külföldi kötődésű népesség területi jellegzetességei, 2011-2017. *Területi Statisztika*, 59(5), 463-497. <https://doi.org/10.15196/TS590502>
- Kincses, Á. (2023). *Nemzetközi vándorlás*. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest
- King, N. (1994). *The qualitative research interview. Qualitative methods in organizational research – A practical guide*. Sage Publications, London
- Klenner, Z. (2016). A menekültek integrációja Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 64(1), pp. 47-63. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.1.4>
- Koncsek Rita (2022): Már tömegével kellenek vendégmunkások Magyarországra. Economx.hu, 2022. augusztus 5., <https://www.economx.hu/magyar-gazdasag/milyen-allasok-vannak-munkaerohiany-whc-csoport-vendegmunkas-kormany-munkavallalas.757431.html> (letöltés: 2024.10.15.)
- Lipták, K., & Kincses, Á. (2023). International migration of Ukrainian citizens to Central Europe before the Russo-Ukrainian wars. *Regional Statistics*, 13(5), 781-796. <https://doi.org/10.15196/RS130501>
- Maxwell, J. A. (2008). Designing a qualitative study. In L. Bickman, & D. J. Rog (Eds.), *The SAGE handbook of applied social methods* (pp. 214-253). Sage publications, Thousand Oaks CA. <https://doi.org/10.4135/9781483348858.n7>
- Nagy, B. (2019). Magyarország bírái előtt. Menekültügyek az emberi jogok európai bíróságán, az európai unió bíróságán és más fórumokon. *Állam- és Jogtudomány*, 60(4), pp. 120-134.
- Péti, M., 2017. Nem magyar nemzetiségű kárpát-medencei áttelepülők Magyarországon. Áttelepülésük jellemzői, letelepedésük területisége, lehetséges hatásuk az őshonos nemzetiségi közösségeinkre. *Demográfia*, 60(1), 57-103. <https://doi.org/10.21543/Dem.60.1.2>
- Péti, M., Szabó, L., Obádovics, C., Szabó, B., & Csécsi, D. (2021). Analyzing ethnocentric immigration through the case of Hungary–Demographic effects of immigration from neighboring countries to Hungary. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 8(4), 128-153. <https://doi.org/10.29333/ejecs/857>
- Samers, M. (2002). Immigration and the Global City Hypothesis: Towards an Alternative Research Agenda. *International Journal of Urban and Regional Research*, 26(2), 389-402. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00386>
- Sushko et al. (2016) Ukrainian migration abroad during the contemporary crisis: Economic reasons still prevail. *Ukrainian migration in times of crisis: Forced and labour mobility*, 24-59. Charles University, Faculty of Science.
- Szabó, L. A. (2017). Migráció és fenntartható közigazgatás. Tavaszi Szél, Tanulmánykötet II. Budapest, pp. 532-546.
- Tóth, J. (2013). Migrációs jogi környezet Magyarországon. *Magyar Tudomány*, 2013(3), pp. 244-250.
- Tóth, J. (2019). Korszakhatáron, avagy búcsú a menedékjogtól. *Állam- és Jogtudomány*, 60(4), pp. 3-10.

- Tóth, J., & Bernát, A. (2022). Menekültválság 2022-ben: Az Ukrajna elleni orosz agresszió menekültjeinek magyarországi fogad(tat)ása. In Kolosi T. et al. (Szerk.), *Társadalmi Ríport 2022* (pp. 347-367). TÁRKI, Budapest.
- Tóth, P. P. (1997). Haza csak egy van? Menekülők, bevándorlók, új állampolgárok Magyarországon. Püski Kiadó. Budapest.
- Tóth, P. P. (2005). A szomszédos országokból bevándorlók lakóhelyi és kulturális jellemzői. *Korfa*, 2005(2-3), pp. 3-7.
- Tamásné, Sz. Zs. (2021). Rengeteg ukrán munkahelyét „védi” a kormány a gödi Samsung-gyárban, ahol helyiek alig dolgoznak. 24.hu, 2021. november 26., <https://24.hu/fn/gazdasag/2021/11/26/samsung-sdi-god-gyar-dolgozoi-letszam/> (letöltés: 2024.10.15.)
- UNHCR (2024): Ideiglenes védelmi státusz, <https://help.unhcr.org/hungary/hu/temporary-protection/> (letöltés: 2024.10.12.)